

Enric Valor i Vives

Nomenat per la Junta de Govern del dia 31 de març de 1998. Fou investit el dia 8 de juny de 1998

Excel·lentíssim i Magnífic Sr. Llorenç Huguet, rector de la Universitat de les Illes Balears.

Excel·lentíssim i Magnífic Sr. Pedro Ruiz, rector de la Universitat Literària de València. Excel·lentíssim i Magnífic Sr. Rector de la Universitat Jaume I de Castelló.

Sr. Joan A. Argenter i Giralt, president de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Senyors doctors.

Senyores i senyors.

Amics i amigues.

Bé, jo havia escrit una nota inspirat en certa manera pel meu padrí, el senyor Brauli Montoya, però incideix massa en la nota que ha fet ell. Però de totes maneres, si m'ho permeten, els informaré d'algunes circumstàncies de la meua vida que, sens dubte —això pot tenir una certa novetat per a vostès—, van contribuir a fer-me prendre consciència profunda dels grans perills que el domini del castellà significava per a l'existència del nostre bell idioma, el qual precisament durant la meua adolescència era una llengua sòlidament implantada en els prop de cinc-cents municipis del territori de llengua catalana del País Valencià. I des del punt de vista del poble treballador quasi podia dir-se que llengua única, ja que els coneixements de castellà no passaven dels que tenien les classes il·lustrades i no gaire àmpliament.

(A voltes hi ha petites coses que m'han passat en les serres alcoianes, que són les meves, en fi, del meu cor, dels meus amics i dels meus companys. Per exemple, un dia agafé jo l'aparell de televisió i el porte a Penàguila, que és un poble que és a 17 quilòmetres d'Alcoi i allí teníem, abans de la catàstrofe meua de la presó franquista, un maset que es deia la Lloma; el posava allí, no necessitava aparell de cap classe perquè Aitana és tan prop que travessaven les parets les emissions i es sentia. I hi convidava els companys d'allí. La primera vegada vaig portar uns quants jornalers dels masos, uns quants amics, companys de cacera i totes eixes coses; i van fer una sèrie de coses molt boniques, com sol fer la televisió, uns balls i l'aparició d'unes xiques molt ben vestides i elegants, i totes eixes coses. I ens vam quedar molt contents, però immediatament els vaig preguntar: «Què vos ha paregut la cosa?». I ells van dir: «No hem entès res, senyor Valor. No hem entès una sola paraula». Eixa era la situació del nostre poble valencià. No sabíem més que una llengua, com és normal en quasi tots els països, saber la seva, i era la nostra catalana, tan bonica, la catalana de València, del segle XV, de València, que és la que té profundament encara la forma de llengua clàssica. Per això Fabra ens va aconsellar: «No vull aconsellar als valencians que s'acosten al nostre català, sinó que depuren el seu català del segle XV, tan clàssic i tan bo».

La meua obra modesta, molt... però, en fi, al remat, patint i sofrint i passant per censures de tota classe, he fet unes 3.200 pàgines de narrativa, i les he fetes, les 3.200, d'acord estrictament amb la llengua valenciana clàssica continuació de la del segle XV, obedient de tal manera a Fabra que un dia, presentant la trilogia meua a Barcelona, hi havia deu periodistes i quan vaig acabar un em diu: «Sí que tenen raó que el més fabrista, més que Fabra, al País Valencià em pense que és vostè». Això em va dir. Indiscutiblement.)

L'esclat de la Gran Guerra (1914-1918) va afectar la posició econòmica de la meua família. La Foia de Castalla era un país —hui també ho és encara, en certa manera— que feia uns magnífics vins que s'exportaven tots a França al port de Seta. D'això vivia la zona i vivia bé. Però quan van aparèixer els submarins alemanys, es va acabar la vida econòmica de la Foia de Castalla, pràcticament perquè la cosa més grossa era fer uns bons vins i enviar-los a França. Vam passar, com deien ells, de cinc pessetes que valia un cànter a 35 cèntims que valia un cànter. Era més cara l'aigua. Tot això va afectar la meua família i darrere de moltes de vicissituds i passar temps i intentar moltes coses, el meu pare va dir: «Ens n'anirem». Se'n va anar a Elda i hi va posar un col·legi. Ell havia estudiat Filosofia a Barcelona i era de l'edat de Cambó i van estudiar junts una temporada, cosa que li va venir molt bé per a conèixer el regionalisme de Cambó —tan ben pensat que era un nacionalisme magnífic, ho ha sigut sempre. Aleshores vaig conèixer molts amics a Elda, però sobretot en els col·legis, on l'ambient dels col·legis... Jo estava fent Econòmiques; estava acabant el peritatge i començant el professorat i, efectivament, contínuament tenia disgusts per l'antipatia amb què sentien parlar el valencià, que en una ciutat d'uns 18.000 habitants, segurament set o vuit mil immigrants de Monòver, valencianoparlants, de Petrer, valencianoparlants, del Pinós, valencianoparlants, també n'hi havia de Villena i d'Almansa de la Manxa, Castella... de la Manxa.

Com deia, l'esclat de la Gran Guerra (1914-1918) va afectar la posició econòmica de la meua família, que era de propietats agrícoles productores de vi que s'exportava en la seva majoria al mercat francès. Com a conseqüència, vam haver de vendre un mas darrere l'altre, i últimament haguérem de deixar el meu poble

nadiu, Castalla, i anar-nos-en a una ciutat relativament propera i industrial anomenada Elda, la qual pertany a la comarca de l'Alt Vinalopó i a la zona de llengua castellana del País Valencià. En aquesta ciutat, el meu pare va posar un col·legi i jo em vaig posar a treballar en una fàbrica de calcer. I passat un cert temps vaig aconseguir un bon càrrec en la Secció Jurídica de l'anomenada Unión Nacional de Fabricantes de Calzado.

Aquests anys van ser definitius, perquè vaig rebre unes terribles mostres (no de tot el poble, però de certes classes) d'una més o menys disfressada xenofòbia per parlar català. El resultat fou conèixer amb profunditat que el gran perill per a la nostra cultura no solament era el no ensenyar-se la nostra llengua en les escoles des de la pèrdua dels Furs, sinó també era l'antipatia de què érem objecte tots els qui parlàvem català.

Aquest odi que vaig rebre per part de molts valencians castellanoparlants em va reafirmar en les meves conviccions i, així, vaig començar a llegir bastant literatura en català, especialment algunes obres impreses en l'editorial Estel de Castelló i València, recolzada per la magnífica institució valencianista d'aquella ciutat, de nom Societat Castellonenca de Cultura, dirigida per escriptors i bons gramàtics també, com Carles Salvador i Enric Soler i Godes, que també era poeta i que acabava d'escriure un interessant llibre de poemes intítulat *I el cel és blau* i del qual els crítics comentaven: «Qui sentia més fonament l'encant de la blavor del cel amb paraules tan belles? Un bon poeta». Carles Salvador publicava ja bons textos gramaticals, la seua gramàtica primera, i també desglossava una prosòdia, una analogia, una sintaxi i una completa ortografia que corrien per tot València, especialment per Lo Rat Penat i pel Centre d'Actuació Valencianista, institució aquesta darrera àmpliament recolzada per un pròcer com Ignasi Villalonga.

Jo aprenia ràpidament i, per influència de l'advocat secretari de la Secció Jurídica on treballava, em publicaren en una revista d'Elx fundada per l'escriptor Azorín la primera narració que vaig escriure (traduïda al castellà) i que causà una certa sensació, intítulada *L'experiment de Strolowickz*. (Aquesta narració la vaig presentar a un premi literari del setmanari valencià *El Camí*, ja en el català original i guanyí un premi de cent pessetes, que vaig regalar a Carles Salvador per a una institució d'ensenyament de la llengua.)

I va arribar l'any 1930, en què la Secció Jurídica de la Unión Nacional va ser traslladada a Mallorca ciutat per tal de continuar allí dirigida per un literat, president del Rotary Club, que es deia Jaume Ensenyat. Hi vaig fer tota la feina de muntatge, però per raons familiars no m'hi vaig quedar com volia el senyor Jaume. Vaig tornar, doncs, a Elda, on sempre bastant polític em vaig afiliar a la Joventut Republicana i vaig estar en les dues proclamacions: la provocada per l'afusellament de Galán i García Hernández i gairebé dos anys després la definitiva del 14 d'abril de 1931. (Però saben també els catalanistes i els valencianistes que és probable que la república tractés millor el català, ja que els qui van fer la batalla contra el català va ser la monarquia francesa que es va instal·lar a Espanya i ens va llevar els Furs, com tots saben.) Seguidament, tota la família deixàrem Elda i ens posàrem a viure a Alacant.

Des del primer moment que hi arribàrem, vaig començar ja a dedicar-me de ple a les activitats relacionades amb el conreu de la llengua literària i a fer de corrector d'errades, de barbarismes i de difusió del bon lèxic del nostre idioma. Haver publicat *L'experiment...* m'havia donat confiança. I aleshores em vaig interessar per introduir-me en la premsa alacantina, especialment en la republicana. Vaig començar a comprar sistemàticament premsa nacionalista: *El Camí* i *El País Valencià* preferentment. Encara que solia comprar també el diari *El Luchador*, òrgan del Partit Republicà Socialista i també, però ja de temps anterior a Castalla, el més popular periòdic setmanal: *El Tio Cuc (Defensor de la Chusma i de la Chent de Tro)*. Aquest darrer tenia una tirada de 20.000 exemplars cada dissabte i estava dirigit pel seu propietari, que es deia Josep Coloma Pellicer, de 54 anys, alacantí castís de la ciutat, membre d'Izquierda Republicana i d'ideologia anticlerical. La prosa d'aquest setmanari, seriosa o d'humor, era sempre correcta i agradable, en absolut no era ni insultant ni violenta. El gran defecte d'*El Tio Cuc* era el seu llenguatge, que emprava bastants barbarismes i la pitjor cosa: que estava escrit en ortografia castellana. Una llàstima! Però igual passava amb un setmanari semblant que eixia a València, molt venut i molt popular, també anticlerical i republicà, *La Traca*, que diferia d'*El Tio Cuc* en el fet que tenia un llenguatge més directe i violent, i també emprava alguns barbarismes que penetraven ja en el valencià apitxat.

Jo desitjava millorar *El Tio Cuc* en allò que li calia, però no en la justesa i efectivitat dels seus articles, molt necessaris en aquella República que acabàvem tots de proclamar. Així, doncs, vaig anar a saludar el senyor Coloma Pellicer i m'hi vaig presentar: "Sóc Enric Valor, de Castalla, bon lector del seu periòdic, que és magnífic per a consolidar la República, com fan altres publicacions també".

Era una persona molt amable; em va parlar com jo a ell, és a dir, de vostè, cosa que no va deixar mai de fer. Llavors, jo a penes havia fet els vint anys i em disposava —1932— a fer el servei militar, que em tocava, cosa que fiu a Alacant mateix i de quota en el regiment de la Princesa, o siga el número 10, que tenia la caserna a Benalua. Allò foren uns mesos insignificants i no dificultaren gaire els meus treballs o activitats valencianistes. I així, li vaig dir que tenia il·lusió de poder escriure algun article en el seu

periòdic. Però abans jo ja tenia pensat que escriuria solament en català literari i per això li vaig proposar una cosa indefugible: que em permetés ajudar-li a canviar l'ortografia perquè això era possible en aquell moment, que ja s'estava fent a Castelló de la Plana i sobretot a la capital valenciana. «Vostè pense-s'ho». Em va pegar una simpàtica palmada en l'espatlla, i va dir: «Ja m'agradaria; no crega que no! Però és una aventura... Hauria de fer-se alguna volta, és clar, perquè jo n'estic informat, potser no tant com vostè, del moviment cultural i valencianista com és el Centre d'Actuació Valencianista i altres institucions que mouen molt de soroll!».

En diverses visites ens posàrem d'acord. Li vaig oferir fer un curs de català, sota el nom regional de valencià, durant uns mesos, per tal que els lectors del periòdic s'hi anassen ensenyant. Coloma em va demostrar que era un bon patriota; tenia molt clara la coneixença històrica dels països de llengua catalana. Era, doncs, la persona i el periòdic indicats.

Així es va fer. De moment el públic lector sembla que va acollir interessadament el curs de valencià, i el senyor Coloma i jo mateix, molt contents, procedírem a canviar l'ortografia castellana de tots els articles del periòdic per la catalana del valencià literari. La sorpresa que el canvi ortogràfic provocaria em va preocupar. El primer dissabte, un desastre. Es van vendre només uns dos mil exemplars dels vint mil de tirada. «Però ja s'ensenyaran a llegir en valencià», va dir el Coloma. I així esdevingué. Jo estava molt dolgut, molt més que el senyor Coloma, que va escriure articles molt hàbils per a convèncer el seu públic. En resum, *El Tio Cuc* es va normalitzar i, en llengua correcta, hi vaig escriure diversos articles. I també vaig publicar articles nacionalistes meus en un altre diari, *El Luchador*, i en català, encara que aquest periòdic era normalment escrit en castellà.

Una altra preocupació meva fou constituir un partit nacionalista alacantí. I li vaig dir a Coloma: «Ara és el moment de constituir l'Agrupació Nacionalista Alacantina». Jo havia proposat «nacionalista», però ell va preferir per més comprensiu aleshores «regionalista», com la Lliga de Cambó. Ho vaig acceptar perquè considerava que es tractava d'una organització regional dins dels Països Catalans. I es va constituir i va ser un partit important que va cridar l'atenció de tot el País Valencià, de tal manera que la Societat Castellonenca de Cultura i les organitzacions fortes del cap i casal, com el Centre d'Actuació Valencianista de Villalonga, Acció Valencianista, Proa, etc., es posaren d'acord per a fer una visita a moltes personalitats a Alacant i conèixer-nos a tots els de l'Agrupació. A més, van dir-nos els dirigents del Centre d'Actuació que sabien que a la ciutat d'Alacant no s'honorava la bandera de les quatre barres, i que en portarien una per a entronitzar-la en el balcó de l'Ajuntament de la capital alacantina.

Va ser una visita multitudinària que primer es va dirigir a la redacció d'*El Tio Cuc*, on jo els esperava també, i va ser molt important per a mi perquè hi vaig conèixer Carles Salvador, Enric Soler i Godes, Manuel Sanchis Guarnier, Emili Beüt i quasi tota la direcció dels partits nacionalistes de València i Castelló, amics, en general, que em van durar tota la vida.

Tot allò va ser el preludi de l'anada de la meva família a València.

A partir del colp d'estat franquista, la meua vida va canviar molt i la meua situació política també, aleshores ja treballant, com sempre, sobre el coneixement del nostre català, però ja sota l'ensenyança personal de Carles Salvador i de Sanchis Guarnier i moltes altres persones de la nostra cultura com el gran poeta Miquel Duran i Tortajada, els germans Carceller, la directiva de Lo Rat Penat amb el gran patriota Nicolau Primitiu i molts altres conreadors de la nostra llengua.

Però la meua vida es va veure molt influïda pels daltabaixos de la política i de la guerra. Abandonàrem el meu domicili de València, ja en el carrer de Martínez Aloy, on encara tinc el despatx d'escriptor. I esperàvem des de Castalla, on ens va sorprendre el 18 de juliol d'un mode tan terminant que se'ns van trencar totes les comunicacions amb València i quasi una absoluta possibilitat de tornar al meu domicili i continuar el meu treball a la ciutat de València. Em vaig haver de buscar, doncs, un treball a Castalla, on les autoritats ja eren les forces del Front Popular constituïdes especialment per la UGT i el Partit Comunista, que em van fer dirigent tècnic de la col·lectivitat agrícola, que era ja el nou sistema de propietat comunal i explotació molt tècnica de la terra. Aquest treball em va permetre utilitzar el nostre idioma en els fitxers de dotzenes i dotzenes de masos amb els seus noms autèntics. Aquesta situació em permetia sostenir econòmicament la meua família i em va durar fins al mes de febrer de 1937. Llavors, el dia 24 em va cridar l'Ajuntament i em va comunicar que el regiment número 10 d'Alacant-Benalua havia estat mobilitzat. I allí va començar una altra història: la meua pertinença a l'Exèrcit de la República durant els anys de guerra fins al dia 31 de març de 1939, en què vaig tornar a casa. Poc temps després vaig poder tornar al meu domicili de València.

A poc a poc, vaig entrar novament en contacte amb tots els amics nacionalistes —un dels primers fou Carles Salvador, que aleshores estava de professor en un poble de la vora de València. Amb Sanchis Guarnier vaig tardar bastant temps a tornar a connectar-hi, ja que ell havia estat oficial de l'Exèrcit de la República i la seva estada a València trigà a produir-se.

Per a continuar la meua decidida activitat lingüística i literària no trigà a presentar-se una immensa oportunitat, que fou la tertúlia literària i patriòtica de casa del jutge Miquel Adlert Noguero. I segons

conte en un llibre de converses amb Rosa Serrano, professora i editora meva, «La tertúlia va ser una cosa magnífica; es tractava del nostre idioma i de la nostra literatura i resultava una activitat estimulants davant la fortíssima dictadura que havíem començat a suportar».

En aquella tertúlia vaig sentir converses molt cultes sobre temes literaris que els estudiosos que es reunien allí coneixien molt millor que no jo. Allí vaig parlar molt extensament i vaig sentir les seves magnífiques opinions i coneixements en diverses reunions quan ell venia de Mallorca. Em referesc a Manuel Sanchis Guarner. Allí vam connectar de bell nou després del llarg parèntesi de la Guerra Civil. Alguna vegada, poc, visitava la tertúlia Carles Salvador. Entre altres assistents recorde el bon amic de tots nosaltres Miquel Dolç. Molt de tard en tard hi venien figures de la intel·lectualitat de Barcelona, com Josep Maria de Casacuberta, el jesuïta pare Batllori, l'afectuós Francesc de Borja Moll, llavors treballant intensament pel *Diccionari català-valencià-balear*, per al qual jo mateix i molts joves més dels Països Catalans enviàvem dades en els fulls d'uns talonaris especials que ens va proporcionar Carles Salvador durant uns anys. Tot allò em va preparar per a una etapa interessant de professor dels cursos de valencià i de membre de la secció de literatura i filologia de Lo Rat Penat.

Allí en Lo Rat Penat em van presentar el gran professor de català que va estudiar a Barcelona, on va fer molta amistat amb Pompeu Fabra; em referesc a Josep Giner i Marco, que va tenir la paciència durant uns anys de fer-me classes de filologia catalana.

Tot açò que he contat em va donar ànim i, quan l'amic Francesc Soriano Bueso era administrador de dos periòdics de la ciutat de València, *Levante* i *Jornada*, em va permetre oferir-me a aquest gran patriota per a escriure articles de correcció lingüística i també encarregar-me de corregir o controlar uns articles en català sobre temes culturals o d'altres temes per a mantenir la unitat lingüística a què es referien les normes de 1932.

El treball de batalla dels meus articles sobre temes gramaticals i lingüístics els destinaren al diari *Jornada*, que ja en els cinquanta i sobretot en la dècada de 1960 van ser moltíssims i van donar origen, tots arreplegats i unificats, a dos volums que contenen cent setanta-cinc lliçons. Els articles tingueren diferents títols com *Parlem bé*, *Vocabularis*, etc. Se n'han fet diferents edicions sota el títol de *Millorem el llenguatge*. I heus ací la relació dels capítols del *Millorem el llenguatge* perquè es facen una idea de llur contingut:

Capítol I. Algunes normes de lectura.

Capítol II. Notes sobre ortografia.

Capítol III. Notes sobre morfologia.

Capítol IV. Ús correcte de certes categories.

Capítol V. Sobre els verbs.

Capítol VI. Ampliació i correcció de vocabulari.

Capítol VII. Paraules mal dites.

Capítol VIII. Els barbarismes.

Capítol IX. Els modismes.

Sobre aquesta obra, el gramàtic català Joan Solà va donar la seva opinió: «Vet aquí un llibre que no vacil·lo a qualificar d'extraordinari i de modèlic. Crec que és el llibre que més ha aconseguit allò que deia Fabra: que cada dialecte es preocupés d'enriquir-se i depurar-se per tal que després ens poguéssim retrobar tots. El lector trobarà en aquest llibre una gran riquesa de llenguatge, una sòlida i segura informació, un gran tracte (molta delicadesa, prudència i pedagogia). Difícilment es podria demanar més». (Aquest escrit es va fer quan va aparèixer el primer volum del *Millorem...*)

Quan feia jo les classes en Lo Rat Penat, ja em deia Carles Salvador que, a part de la seua *Gramàtica valenciana* redactada en català, fóra interessant publicar algun text de tema gramatical en castellà, per a un amplíssim sector de valencians de parla pròpia, però que no podien còmodament millorar els seus coneixements de lingüística valenciana si no els estudiaven com ho havien estudiat tot: en castellà. Ell també va parlar dels castellans que tinguessen interès a conèixer el nostre idioma o dels valencians castellanitzats i de l'amplitud o elementalitat del text. Li agradaria, deia, que fos un curs mitjà.

Van passar molts anys, però mentrestant jo havia conegut l'advocat nacionalista Joan Senent Anaya, i, entre tantes coses a què em va ajudar, una fou a editar-me un curs de llengua catalana referida especialment al País Valencià. I això és el que jo volia que m'editàs; però quan l'amic Senent va gestionar el permís de dita gramàtica, va posar el crit en el cel el censor de torn i va dir que s'havia de publicar com a *Curso de lengua valenciana*.

El vaig escriure recordant moltes indicacions útils de Carles Salvador i no vaig tenir més remei que fer una nota preliminar que constava de tres parts: «El nombre de la lengua», «Su importancia y amplitud del área lingüística», i «Orígenes e importancia histórica».

El pròleg me'l va fer Manuel Sanchis Guarner, ell sempre tan afectuós.

L'edició de Senent, que no esmentava l'editor, duia en la portada un mapa del territori de llengua catalana a l'Estat espanyol, tot incloent-hi Andorra i la Catalunya Nord.

Tinc la impressió que va ser molt útil per a un sector de gent que estimava i parlava la nostra llengua. Dos anys després de la mort del dictador, és a dir, en 1977, ens autoritzaren sense cap dificultat l'edició del *Curs mitjà de gramàtica catalana referida especialment al País Valencià*, que m'havia demanat Eliseu Climent Editor per a la secció «Papers Bàsics Tres i Quatre».

Té tres-centes vint-i-nou pàgines, comença per un diccionari de termes filològics i està prologada pel professor castellonenc Vicent Pitarch, el qual diu, entre moltes altres coses, el que segueix: «En aquest sentit cal reconèixer la importància del fet que Enric Valor haja estat el primer, entre els tractadistes valencians, a intitular catalana una de les seues obres gramaticals, curiosament redactada en castellà i que ací apareix en la present versió catalana».

En 1980 em vaig dedicar a compondre un text complet de la flexió verbal de la variant valenciana. Jo havia observat que, en general, en tot el País Valencià havia evolucionat d'una manera semblant a la catalana, si exceptuem els presents d'indicatiu amb terminació en *-o* per a la primera persona, que sols van penetrar del tortosí en el nord de les terres de Castelló de la Plana fins a molts pocs quilòmetres de l'esmentada capital. Després vaig tenir en compte que en el subdialecte apitxat de la comarca central del País Valencià es conservaven algunes formes massa arcaïques. En la resta del País la conjugació havia evolucionat d'una manera normal, que és la que arreplega el meu text.

La llista de verbs meua la vaig traure del *Diccionari català-valencià-balear*, que fins i tot porta unes variants completament locals. En vaig incloure, doncs, prop de vuit mil, tots en ús més o menys extens.

En 1983 vaig donar la llista a Acció Cultural segons havíem convingut, després d'haver-la lliurada al meu professor Sanchis Guarner, el qual la va aprovar tota, per bé que em va assenyalar certes formes que més avant s'haurien també d'utilitzar, la qual cosa s'ha tingut en compte. No cal dir que m'he estudiat la nostra flexió en textos de gran qualitat en diverses obres, entre les quals figura la gramàtica d'Antoni M. Badia i Margarit, que tracta molt extensament les dues procedències de terminacions verbals: l'etimològica i l'analgica, que ha donat molta unitat a la flexió verbal valenciana.

L'edició d'aquesta obra meua ha estat molt copiosa durant quinze anys, comptant les actuals. En una paraula: un veritable *best-seller* (i perdonen-me el barbarisme).

Modernament, persones com jo, molt preocupades pel llenguatge, hem tingut l'oportunitat de poder estudiar temes molt subtils, quasi màgics diríem, d'expressions on la llengua abasta matisos veritablement interessants. Tenim, per exemple, en el meu llibre *Temes de correcció lingüística*, que m'ha editat l'Eliseu Climent Editor en «Quaderns Tres i Quatre», en la pàgina 25 el tema: «Ús indegut de la perfrasi anar + infinitiu». Expliqui els casos següents:

D'acció imminent. Exemple: *El xiquet anava a caure*.

De sentit incoatiu en grau de conat. Exemple: *Jordi anava a trencar-ho tot*.

De preparació de l'acció o determinació del subjecte a realitzar-la. Exemple: *Quan el visití, ell anava a desdejunar*.

Observem que, per tal que existesca autèntica perfrasi amb valor propi, el verb auxiliar *anar* ha de perdre el seu valor original que indica un desplaçament en l'espai. Exemple: *Jo vaig a dinar cada dia a casa de ma mare* (on veiem que el verb *anar* conserva l'únic valor propi que té, que és el de desplaçar-se en l'espai).

Aquesta obra meua té vint temes on s'analitza amb una gran profunditat de concepte una part important del nostre idioma que no és freqüentment analitzada en totes les obres gramaticals. Això va produir que durant una certa època rebés jo cartes de moltes persones, ciutadans dels Països Catalans, sobre l'oportunitat dels estudis a què es refereix aquest petit opuscle.

El meu estudi de la llengua catalana, com s'ha vist clarament, tenia dos objectius.

Primer, el més important, intentar entre tots els que hi vam treballar, els meus professors i jo al servei d'ells i dels seus consells, salvar la llengua, que no es desfés a poc a poc en un *patois* impossible per a la literatura i per a una llengua normal de tot un país; en definitiva, un estudi interessat en la seva conservació i èxit social.

El segon, procurar-me un domini com més extens millor de l'idioma propi per a satisfer una altra passió meua, molt poderosa, que sentia des de la meua infantesa, que ha estat dedicar gran part de la meua vida a escriure o a crear literatura catalana. Jo volia escriure en una llengua correcta, perquè des dels nou anys ja havia intentat escriure una novel·la, *El secret del castell*, una novel·la de la qual solament vaig fer tres capítols perquè això era una barbaritat i mon pare va dir: «No facis això perquè escriure una novel·la és una cosa difícilíssima. Necessitaràs molts anys de proves i d'estudis i totes eixes coses». Però la meua gran passió per la llengua nostra era salvar-la de la desaparició i escriure literatura en una llengua correcta.

Els dos objectius, sense grans èxits, però els dos, els he portats endavant amb tota la bona voluntat que he tingut. I encara que no he fet res importantíssim, el poble valencià m'ha demostrat des de fa —sobretot— dos o tres anys que té molt més patriotisme del que pensàvem perquè l'afecte que em demostra solament respon a un patriotisme. Claríssim. Donar les gràcies a un home modest com sóc jo, que no ha fet res

extraordinari, però que ha demostrat tota la vida que tenia un gran interès a ésser valencià i que durant segles continuaren moltes persones essent valencianes, com ho som nosaltres. I és ací tot. Moltíssimes gràcies per haver-me escoltat...

Joan Fuster deia coses molt boniques a voltes, perquè un dia estàvem parlant de la manera en què, a partir de la pèrdua dels Furs, van intentar, els imperialistes antivalencians o anticatalans, destruir l'idioma, i Fuster em deia: «Mira, la dreta és molt intel·ligent; té una gran pràctica perquè em sembla que fa uns sis mil anys que manen, des de Babilònia, Enric, des de Babilònia manen i se les saben totes. Han provat durant tres-cents anys de destruir l'idioma, no han pogut i han girat full i ara s'han dedicat a defensar-lo: "no, que no és català, defensen el valencià perquè això és un crim". És una manera de destruir-lo, aïllant-lo de tots els germans, aïllant-lo, quedant-nos sense un gran territori dels que compren llibres, que s'escriguen, etc., etc.». Això em deia Fuster. Diu: «Ara intenten destruir-lo alabant-lo, lluitant, però aïllant-lo». Clar, si es mira bé el mapa, el territori valencià és molt petit: ja sabem tots que té una zona que va ser ocupada, repoblada per aragonesos que no és molt densament poblada però que és molt extensa. I la zona poblada per catalans i on s'ha mantingut el català és molt estreta també. El lloc més ample és a l'Alcoià, per exemple, que és on té més de cent quilòmetres, la franja. Però la ciutat de València... a quatre passos de l'Horta hi ha el castellà aragonès. De manera que agafen un idioma que avui té, en el món occidental, cent trenta-nou universitats que l'estudien i una gran literatura medieval com sabem tots que s'estudia en molts països... Però la nostra faixa, el nostre petit territori on es parla la llengua és d'onze mil cinc-cents quilòmetres quadrats, o sia, un poquetet més que la meitat de la província de Sevilla. És molt petit el territori. No és per a mantenir un gran mercat, per a mantenir una gran llengua com és el català nostre, el català clàssic, que és el valencià, simplement. Però la dreta això ho sabia: «És igual, canviem. Ara direm que el valencià és preciosíssim i que s'ha de defensar per damunt de tot». A veure si es moren d'una vegada. Eixa era la idea de Fuster. És senzill. Molt bé.